

زکات فطره

۱: پرداخت زکات فطره چه زمانی است؟

کسی که نماز عید فطر می خواند، بنا بر احتیاط واجب باید فطره را پیش از نماز عید بدهد، ولی اگر نماز عید نمی خواند، می تواند دادن فطره را تا ظهر تأخیر بیندازد.

۲: اگر کسی زکات فطره را تا اذان ظهر روز عید کنار نگذارد و یا پرداخت نکند وظیفه اش چیست؟

همه مراجع: اگر موقعی که دادن زکات فطره واجب است، فطره را ندهد و کنار هم نگذارد احتیاط واجب آن است که بعداً بدون این که نیت ادا و قضا کند فطره را بدهد

بهجت، زنجانی: احتیاط مستحب آن است که بعداً قضا کند، ولی أظهر این است که زکات فطره دیگر بر او واجب نیست ولی معصیت کرده است. (مساله ۲۰۳۱ رساله ۱۳ مرجع)

۳: اگر فطره انسان بر کسی واجب باشد و او فطره را ندهد آیا بر خود انسان واجب می شود؟ (مساله ۲۰۰۷ رساله ۱۳ مرجع)

همه مراجع (امام، رهبری، فاضل، سبحانی، نوری و وحید، مظاهری: اگر فطره انسان بر کسی واجب باشد و او فطره را ندهد بر خود انسان واجب نیست پرداخت کند.

گلپایگانی، صافی: مگر آن که شخص غنی (بی نیاز) که زکاتش بردیگری واجب شده نان خور فقیر باشد که در این صورت احتیاط لازم آن است که غنی فطره خود را بدهد.

مکارم سیستانی: احتیاط واجب آن است که اگر می تواند خودش پرداخت کند مثلاً اگر شوهر زکات فطره زن را نمی دهد اما زن توان مالی دارد به احتیاط واجب خودش پرداخت کند.

۴: آیا کسی که فطره او بر دیگری واجب است مثلاً فطره میهمان بر میزبان و میهمان خودش فطره را بدهد، از کسی که فطره بر او واجب شده ساقط می شود؟

همه مراجع تقلید: کسی که فطریه او بر دیگری واجب است مثلاً (فطریه زن بر شوهر) اگر خودش فطریه را پرداخت کند، از کسی که فطریه بر او واجب شده ساقط نمی شود مگر اینکه با اذن و نیت او پرداخت کند مثلاً زن با اذن و به نیت شوهر پرداخت کند.

۵: میزان زکات فطره برای هر نفر چه مقدار است؟

مقدار زکات فطره را برای کسی که می خواهد گندم یا برنج پرداخت کند برای هر نفر سه کیلوگرم می باشد.

۶: آیا می توان زکات فطره را به پدر و مادر و برادر و خواهر و اقوام پرداخت کرد؟

زکات فطره را نمی توان به کسانی که واجب النفقه (کسانی که مخارج آنها شرعاً بر انسان واجب است) انسان هستند مانند پدر و مادر و فرزندان پرداخت کرد اما پرداخت زکات فطره به برادر و خواهر و اقوام فقیر اشکال ندارد.

۷: پرداخت زکات فطره غیر سادات به سادات چه حکمی دارد؟

غیر سادات نمی توانند زکات فطره خود را به سادات فقیر پرداخت کنند اما سادات می توانند زکات فطره خود را به سادات یا غیر سادات فقیر پرداخت کنند.

۸: آیا فطریه مهمانی که قبل از غروب شب عید فطر بر مهمان وارد می شود بر میزبان واجب است؟

امام خمینی، خامنه ای فاضل، مکارم مظاهری و حید زنجانی: با یک شب [مهمان] نان خور حساب نمی شود و فطریه میهمان یک شبه بر عهده خودش می باشد اما اگر قصد دارد مثلاً سه شب نزد صاحبخانه بماند و قبل از غروب شب عید فطر بر صاحبخانه وارد شود در این صورت فطریه اش بر عهده ی صاحبخانه می باشد.

بہجت، نوری، گلپایگانی، صافی، اراکی: اگر [مهمان] پیش از مغرب وارد شود و بگویند امشب نان او را داده - هر چند نان خور حساب نشود- [بر میزبان] واجب است.

تبریزی: اگر مهمان غذا می خورد و می رود [فطره اش] بر عهده خودش می باشد ولی اگر نان خور حساب شود یعنی آن شب یا چند روز آنجا می ماند بر میزبان است. **استفتائات جدید، ج ۲، س ۶۸۳**

سبحانی: فطره مهمانی که پیش از غروب شب عید فطر با رضایت صاحبخانه وارد شده و عرفا نان خور [میزبان] حساب می شود بر [میزبان] واجب است.

۹: اگر میهمان بعد از غروب شب عید فطر بر صاحبخانه وارد شود آیا زکات فطره اش بر صاحبخانه است؟

امام رهبری مکارم **فاضل مظاهری نوری وحید:** فطره مهمانی که بعد از غروب شب عید فطر وارد می شود، بر صاحبخانه واجب نیست، اگر چه پیش از غروب او را دعوت کرده باشد و در خانه او هم افطار کند.

خوئی سیستانی تبریزی: اگر آن شب را آنجا می خوابد و غذا آنجا می خورد بنا بر احتیاط واجب بر عهده ی صاحب خانه است.

۱۰: زکات فطره برای فرزندی که قبل از غروب شب عید دنیا نیامده است چه حکمی دارد؟

سلام: پرداخت زکات فطره برای جنینی که قبل از غروب شب عید فطر متولد نشده واجب نیست اما اگر جنین قبل از غروب آفتاب شب عید فطر یا هنگام غروب متولد شده زکات فطره اش واجب است.

۱۱: پرداخت فطریه سربازها و دانشجویها بر چه کسی واجب است؟

آیت الله خامنه ای سیستانی و گلپایگانی مکارم صافی فاضل: فطریه (سربازها و دانشجویها) بر دولت واجب نیست و اگر نان خور کسی مانند پدر می باشند پدر باید پرداخت کند و اگر نان خور کسی نیست و مخارج سالش را خود تامین می کند باید پرداخت کند.

آیت الله وحید خراسانی: بنا بر احتیاط هم خودش بدهد هم دولت.

۱۲: پرداخت فطره زندانی ها بر چه کسی واجب است؟

بهبخت فاضل سیستانی تبریزی صافی اگر خودشان تمکن مالی دارند و فقیر نیستند برخورداران واجب است و اگر توان مالی ندارند و نان خور کسی مانند خانواده اش می باشد آنها باید پرداخت کنند و اگر نان خور کسی هم نیست و فقیر است ساقط است.

آیت الله علوی گرگانی: فطره زندانیها به عهده دولت است، گرچه خود آنها بدهند شایسته است.

آیت الله مکارم: فطره زندانیها بر عهده دولت نیست، و پرداخت آن برخورداران هم واجب نیست اگرچه خود آنها پرداخت کنند شایسته است.

۱۳: مصرف زکات فطره در چه مواردی است؟

امام خوئی بهبخت فاضل زنجانی نوری مظاهری اراکی: اگر زکات فطره را به یکی از این موارد مصرف زکات (مثل بدهکاری که نمی تواند قرض خود را پرداخت کند، کارهایی که منفعت عمومی دینی دارد مانند ساخت مدرسه و مسجد، مسافری که در سفر درمانده شده است) برسانند کافی است هر چند احتیاط مستحب آن است که فطره را فقط به فقرا شیعه بدهند.

رهبری، صافی، گلپایگانی، مکارم، وحید سیستانی سبحانی: زکات فطره را بنا بر احتیاط واجب باید فقط به فقرا داد و منظور، فقرا شیعه است که درآمدشان کافی به مخارجشان نیست و زکات را در مورد معصیت مصرف نکنند.

۱۴: پرداخت زکات فطره برای صرف تعمیر مسجد حسینیہ مدارس چه حکمی دارد؟

امام بهبخت فاضل خوئی زنجانی، مظاهری: پرداخت زکات فطره برای صرف تعمیر مسجد حسینیہ مدارس اشکال ندارد هر چند مستحب است به فقرا شیعه پرداخت شود.

رهبری، صافی، گلیایگانی، مکارم، وحید سیستانی سبحانی: پرداخت زکات فطره برای صرف تعمیر مسجد حسینیه مدارس اشکال دارد و بنا بر احتیاط واجب باید فقط به فقرا داد.

۱۵: خارج کردن فطره از شهر خود چه حکمی دارد؟

همه مراجع (غیر از زنجانی، سبحانی و بهجت): در صورتی که زکات فطره را از مال خود جدا کرده باشد اگر در محلّ خودش مستحقّ پیدا شود، احتیاط واجب آن است که فطره را بجای دیگر نبرد و اگر بجای دیگر ببرد و تلف شود، باید عوض آن را بدهد.

آیت الله زنجانی، سبحانی و بهجت: می تواند زکات فطره به شهر دیگر ببرد هر چند احتیاط مستحب این است بیرون نبرد.

۱۶: پرداخت زکات فطره به فقیر معصیت کار چه حکمی دارد؟

همه مراجع: احتیاط واجب آن است که به شرابخوار و بی نماز و کسی که آشکارا معصیت می کند زکات فطره ندهند.

اراکي: پرداخت زکات به او اشکال ندارد هر چند بنا بر احتیاط مستحب به کسی که آشکارا معصیت می کند زکات فطره ندهند.

بهجت: به قدر ضروریات خود و خانواده اش می شود داد.

۱۷: اگر در وقت وجوب پرداخت زکات پول ندارد آیا قرض کردن برای پرداخت زکات فطره اش لازم است؟

همه مراجع: اگر گندم یا برنج در منزل دارد باید کنار بگذارد یا بفقیر پرداخت کند و اگر این مقدار ندارد و با قرض کردن و مانند آن بتواند زکات فطره را بدهد به طوری که نظم امور او بر هم نخورد و قرض کردن برای او سخت نباشد، بنا بر احتیاط واجب باید قرض کرده و زکات فطره را بدهد.

۱۸: اگر کسی فراموش کرده و زکات فطره رانپردازید، حکم آن چیست؟

همه مراجع: اگر فراموش کرده و زکات فطره رانپرداخته‌اید، از شما ساقط نمی‌شود و واجب است آن را - بدون نیت ادا یا قضا - جدا کرده و بفقیری پردازید.

۱۹: آیا می‌توان بجای پرداخت زکات فطره برای فقیر کالا و جنس خرید؟

همه مراجع: نمی‌توان بجای پرداخت زکات فطره برای فقیر اجناس خرید و باید پول یا همان گندم یا برنج رابه ازای هر نفر ۳ کیلوگرم پرداخت کرد مگر اینکه از آن فقیر اجازه یا وکالت در خرید جنس را بگیریید.

۲۰: اگر پول زکات فطره با پولهای دیگر مخلوط شود تکلیف چیست؟

چنانچه مقدار زکات فطره معلوم باشد با رجوع به حاکم شرع و اذن او آن مقدار را از پولها جدا کرده و به مصرف زکات فطره صرف می‌کنند استفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۲، ص: ۱۴۵

۲۱: آیا شخص مکلف می‌تواند زکات فطره‌ای را که جدا کرده و کنار گذاشته است، به پول دیگر یا چیز دیگری تبدیل کند؟

همه مراجع: شخص مکلف نمی‌تواند زکات فطره‌ای را که جدا کرده و کنار گذاشته است، به پول دیگر یا چیز دیگری تبدیل کند و باید همان را پرداخت کند.

بهجت: اگر به نحوی است که مستحقین راضی هستند، جایز است. استفتاءات (بهجت)، ج ۲، ص: ۵۰۵

۲۲: باتوجه به اینکه تبدیل زکات فطره جایز نیست آیا می‌توان پول زکات فطره را به حساب فقیر واریز کرد؟

همه مراجع تقلید: واریز کردن بحساب فقیر جایز نیست مگر اینکه از فقیر برای قبض کردن و گرفتن این زکات وکالت بگیرد و بعد از وکالت گرفتن همان پول یا پول دیگر را به حساب فقیر پرداخت کنید.

بہجت: اگر بہ نحوی است کہ مستحقین راضی ہستند، جایز است۔ استفتاءات (بہجت)، ج ۲، ص: ۵۰۵

۲۳: آیا جایز است زکات فطرہ را بہ عنوان ہدیہ، بہ خویشاوندان آبرومند و مستحق داد؟
ہمہ مراجع تقلید: می تواند زکات فطرہ را بہ عنوان ہدیہ بدهد و لازم نیست بہ او بگوید زکات فطرہ است؛ ولی باید در نیت قصد زکات کند۔

۲۴: آیا می توان زکات فطرہ را بہ صندوق کمیٹہ امداد یا موسسات دیگر پرداخت کرد؟

رہبری، صافی، گلپایگانی، مکارم، وحید سیستانی سبحانی: زکات فطرہ بنا بر احتیاط واجب باید بہ فقراي شیعہ اثني عشری برسد و مکلف باید آنچه را تحت عنوان زکات فطرہ بہ اینگونہ سازمان ہا و مؤسسات می دہد یقین کند کہ بدون کم و زیاد در مورد مصرف، (فقیر شیعہ اثني عشری) صرف شدہ و الا ذمہ اش برئ نمی شود۔ پس برای ہر کس این یقین حاصل شود، اشکال ندارد، مثلاً کسی کہ زکات فطرہ می دہد و سید نیست باید یقین کند کہ بہ مصرف فقیر غیر سید رسیدہ، نہ سید و نہ مدرسہ و مسجد و حسینیہ۔

امام بہجت فاضل زنجانی، مظاهری: اگر یقین دارید زکات فطرہ را در موارد خود مانند رساندن بفقیر و کمک بہ مدرسہ مصرف می کنند کفایت می کند۔

۲۵. آیا می شود زکات فطرہ را در شب عید فطرہ یا در روز عید فطرہ، کارت بہ کارت کرد و آیا صرف کارت بہ کارت کردن کافی در تحقق زکات می باشد؟

رہبری: اگر با این کار، تحویل فقیر شود، کافی است۔ ش ۵۶۴۶۶۲

زنجانی: اگر زکات فطرہ کنار گذاشتہ باشد باید بہ وکالت از فقیر زکات فطرہ راقبض کند و سپس بہ جای آن بہ حسابش واریز کند و اگر کنار گذاشتہ جایز است بہ حساب فقیر واریز کند و در ہر صورت باید وقت ادای زکات فطرہ – کہ در رسالہ آمدہ است – راعایت کند۔ ش ۱۰۰۹۸

سیستانی: مادامی کہ فقیر آن را برداشت نکرده اداء فطرہ از زکات محسوب نمی شود

مکارم: در روز عید قبل از نماز اشکال ندارد۔ ش ۱۹۷۹۷۱

زنجانى: بله مانعى ندارد . ش ۱۴۰۲۴

۲۹. فرموده اید در زکات فطره به هرفقییر کمتر از یک صاع نمى شود داد. باتوجه به این مطلب ، اگر پول یک صاع مثلا هفت هزار تومان باشد و در صندوق کمیته امداد ریخته شود ، باتوجه به این که این پول با پولهای دیگر مخلوط می شود و لذا در هنگام پرداخت به فقرا این ۷ هزار تومان تقسیم می شود آیا اشکال دارد؟

رهبری: اشکال دارد. ش ۶۰۷۷۱۵

زنجانى: لازم نیست صاع یا پول آن که به فقیر داده می شود از یک نفر گرفته شده باشد بنابراین اگر مخلوط چند پول هم به فقیر بدهد ولی به اندازه قیمت یک صاع باشد کفایت می کند. ش ۱۰۳۷۶

مکارم: معمولاً به هرفقییر یک یا چند فطریه می رسد و بنابراین اشکال ندارد. ش ۶۰۲۷۳۸

سیستانی: باید احراز شود که همان پول به فقیر مومن داده می شود. ش ۴۷۲

۳۰. فقها در بحث زکات فطره فرموده اند که به یک فقیر نمیشود کمتر از یک صاع بدهند سوال این است که آیا میشود به فقیر یک صاع و نیم بدهند و به فقیر دیگر نیز یک صاع و نیم؟

سیستانی: بله می شود . ش ۳۷۹۶

مکارم : جایز نیست . ش ۶۳۸۷۵۳

زنجانى : بله . ش ۱۳۶۷۷

خامنه ای : مانعى ندارد. ش 1000128